

Komil MUXAMMADIYEV,
Toshkent davlat transport universiteti professori, DSc
E-mail: komilmuhammadiev@yandex.ru

Toshkent davlat transport universiteti dotsenti, PhD M.Ma'rufov taqrizi asosida

YOSH KURASHCHILARNI TAKTIK USULLARGA URGATISHDA INNAVATSION AXBOROT TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Аннотация

Maqolada yosh kurashchilarni texnik usullarga o'rgatishda axborot texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi ko'rib chiqilgan. Shuningdek, kurash sport turi bo'yicha olib borilashigan kup yillik mashg'ulotlarining dastlabki tayyorlov bosqichida shug'ullanuvchilarning taktik tayyorgarligini rivojlantirishda innovatsion axborot texnologiyalarini (animatsiyalar, rasmlar, jadvallar, videoyozuvlar, slaydlarni) qo'llash orqali ularda taktik usullarni takomillashtirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsiya, pedagogik texnologiyalar, kurash, mashg'ulot, g'alaba, axborot, texnik elementlar, usul, ichki chil, supurma, harakat, samaradorlik, musobaqa, jarayon, rivojlantirish, ideomotorik, modellashtirish.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ТАКТИЧЕСКИМИ МЕТОДАМИ МОЛОДЫХ БОРЦОВ

Аннотация

В статье рассматривается эффективность использования информационных технологий в обучении юных курашистов техническим приемам. Также, на этапе предварительной подготовки многолетних занятий по курашу направлено на совершенствование тактических приемов с использованием инновационных информационных технологий (анимации, рисунки, таблицы, видеозаписи, слайды) в развитии тактической подготовки занимающихся.

Ключевые слова: Инновация, педагогические технологии, борьба, тренировка, победа, информация, технические элементы, метод, внутренняя щель, метла, действие, эффективность, соревнование, процесс, развитие, идеомоторика, моделирование.

THE EFFECTIVENESS OF USING INNOVATIVE INFORMATION TECHNOLOGIES IN TRAINING YOUNG WRESTLERS IN TACTICAL METHODS

Annotation

The article examines the effectiveness of using information technologies in training young kurash athletes in technical techniques. Furthermore, during the preparatory stage of multi-year Kurash classes, tactical techniques are aimed at improving the tactical training of participants using innovative information technologies (animations, drawings, tables, video recordings, slides).

Key words: Innovation, pedagogical technologies, struggle, training, victory, information, technical elements, method, internal gap, broom, action, efficiency, competition, process, development, ideomotorism, modeling.

Kirish. Jismoniy tarbiya va sport ta'limi jarayoni uzluksiz ravishda, tizimli tartibda muvofiq bilimlarni berish, shug'ullanuvchilarni sportga bo'lgan amaliy kunikmalarini takomillashtirishdan iborat.

An'anaviy ta'lim tizimida ko'p yillar davomida bir hil muhit va uslubga tayanib kelinligi barchaga ma'lum. Ammo XXI asrga kelib o'quvchida intellektual qobiliyat darajasi butunlay o'zgacha ko'rinishga kelganligini davrning o'zi isbotlamog'da.

Bugun internet va boshqa muqobil axborot manbalarining keng tarqalishi o'sib kelayotgan avlodning ma'lumotlarni qabul qilish va o'zlashtirishga yangicha munosabatinn shakllantirib ulgurdi.

Ma'lumki, axborot manbalarilagi o'zlashtirish, uni qabul qilish hamda qayta ishlash usullari o'quvchi va shug'ullanuvchilardan katta mehnat talab qiladi. Aks holda axborotning qabo'l qilinishi qiyin kechadi va samarali bo'lmaydi. Masalan, maktab o'quvchilari – o'sib kelayotgan avlod glaballashuv jarayonida dunyoni endigina taniy boshlagan o'smirlar bo'lib, ularda ijtimoiy tarmoqlardan keladigan tashqi axborotni qabul qilishga tabiiy ehtiyoj va intilish yuqori bo'ladi. Bu ehtiyojning qay darajada va aynan qanday vosita va usullar bilan qondirilishi o'ta dolzarbdir. Insonning axborot qabul qilish qobiliyati qanchalik kuchli bo'lmasin, bu axborotlarning eng qiziqari barchani o'ziga qaratadigani hajmi cheklangan holda xotirada qoladi. Boshqacha aytganda, insonning axborotni qabul qilish vaqti, qayta ishlash imkoniyatlari darajasi chegaralangan va u imkon darajasida engilroq va qo'layroq usul va vositalarga intiladi.

Hozirgi kunda turli internet va kompyuter klublari ko'payib ketgan, o'larda o'quvchi yoshlarning aksar qismi dars va mashg'ulotlardan so'ng (ba'zan dars va mashg'ulotlarga bormasdan) o'z vaqtlarini aksariyat hollarda samarasiz o'tkazadilar. Ilmiy-texnika va texnologiyalarning taraqqiyoti tezkor rivojlanish bosqichida axborotlarning keskin ko'payib borishi va ulardan o'qitish jarayonida foydalanish uchun vaqt chegaralanganligi, yoshlarni hayotga mukammal tayyorlash ta'lim tizimiga yangicha yondashish zarurligini keltirib chiqormog'da. Mamlakatimiz ta'lim jarayonida yuz berayotgan o'zgarishlar ta'lim muassasalarida ishni tubdan va yangidan rivojlantirishni talab etadi, innovatsiyalarni joriy etish har doim, murakkab va uzoq qiyinchilik bilan kechadi. Pedagogikadagi qo'llaniladigan innivatsion texnologiyalar har doim ham sohaga yangilik kiritishning asosiy manbai bo'lib xizmat qilib kelgan [6].

Shug'illanuvchilar psixologiyasidan ma'lumki, ular kitobdan o'qigan yoki murabbiy tomonidan so'zlab berilga: axborotga nisbatan tasvirlar orqali: uzatilgan axborotni tezroq va samaraliroq qabul qilar ekan. Shuni ta'kidlash lozimki, yaxshi o'zlashtirilgan, engil qabul qilingan ma'lumot nisbatan qiyi o'zlashtirilgan axborotni siqib chiqarad va tez orada butunlay uchirib tashlaydi [6].

Tadqiqotlar natijasiga ko'ra ma'lumki ommaviy axborot vositalari hamda ijtimoiy tarmoqlardan olingan rang-barang tasvirli hamda ovozli axborotlar (televideniedan uzatilga sport dasturlari, reklama, e'lonlar va hokazo) sport maktablarida yoki oddiy sport maydonlarida beriladigan murakkab fundamental bilimlarni tuman kabi qoplab oladi, rang-baranglikka o'rganib qolib bolalarda rasmiy musobaqalarga nisbatan qiziqish yo'qola

boradi. Shu nuqtai nazardan kurash mashg'ulotlari jismoniy jarayoniga innovatsion yangiliklarning olib kirilishi ta'lim tizimida jismoniy tarbiya va sport natijalarini oshirish shubhasiz yordam beradi. Yangilikka chanqon yoshlarimiz uzlarini jalb eta oladigan tarzda uzatladigan axborot manbaa ma'lumotlariga beixtiyor intiladilar [6].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Sport tayyorgarligining turli bosqichlarida kurashchilarga texnik va taktik harakatlarni o'rgatish muammolari bo'yicha bir qator ilmiy ishlar olib borilgan. Xususan, respublika olimlaridan K.B. Muxammadiev, A.N. Abdiyev, F.A. Kerimov, I.B. Aliyev, N.A. Tastanov, O.J. Dadabayev, Sh.Sh. Gaziye, kabi olimlar kurashchilarga texnik-taktik harakatlarni o'rgatish muammolari bo'yicha tadqiqotlar olib borishgan. Ularda yosh kurashchilarning maxsus mashg'ulot tizimining asosiy tarkiblari bayon qilingan, o'rgatish, boshlang'ich mashg'ulot jarayonlari mazmunini tizimlashtirilgan, texnik-taktik takomillashtirish texnologiyalari ishlab chiqilgan hamda muvoffaqiyatli sinovdan o'tkazilgan. Bu tadqiqotlarda kurashchilarning mashg'ulot jarayoni vositalari hamda uslublarini optimallashtirishda katta nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Kurash texnikasi turli xil harakat amallari birikmasidan hosil bo'ladi. Kurash texnikasi – bu o'zaro bog'liq bo'lgan faol harakatlar tizimidir u muvozanatli holatni mustahkam saqlab qolishga asoslangan. V.V. Gojinning ta'rificha, kurash texnikasi – g'alabaga erishish uchun oqilona, qoidalarda ruhsat berilgan harakatlar yoki usullar yig'indisidir. Harakat amallariga raqibni o'rganish, hujum va qarshi hujumlar, himoyalash harakatlari kiradi [6].

Texnika bilan taktika o'zaro chambarchas bog'liq. Sportda taktika – bu yuqori sport natijasiga erishish shakllari hamda usullari yig'indisidir.

Kurashda taktik harakatlar deganda o'zining jismoniy va texnik xususiyatlari va raqib kamchiliklaridan foydalanish, raqibni sarosimaga tushirish uchun chalg'ituvchi harakatlarni qo'llash, bellashuvda qulay vaziyat yuzaga kelganda samarali texnik harakatlardan foydalanish, kuch berishlarni tejimli sarflash ko'nikmasi, qoidalarda belgilangan imkoniyatlardan, g'ilam maydoni va boshqalardan foydalana olish qobiliyatlari tushuniladi [9].

Kurashda "texnik-taktik mahorat" atamasi ko'p qo'llaniladi. Texnik-taktik mahorat deganda yuqori darajadagi texnik-taktik tayyorgarlik nazarda tutiladi. Ushbu atamalarimiz biz bekorga aytib o'tmadik. Chunki ko'p hollarda tayyorgarlik tushunchasi ikki xil ma'no anglatadi. Tayyorgarlik jarayoni sifatida ham, tayyorgarlik shu jarayonning mahsuli sifatida ham qo'llanilishi mumkin. Tayyorgarlik jarayoni tayyorgarlik holatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Kurashchi texnikasi tushunchasini ta'riflashda (yuqori malakali sportchilarni tayyorlash nuqtayi nazaridan) B.I. Tarakanov o'zgacha yondashuvga asoslanadi. Kurash texnikasining oddiy (eng mayda) elementi – operatsiya bo'lib, uni kurashchi avtomatik tarzda bajaradi va unga bu ballardagi ustunlikni bermaydi. Bu elementlar siltashlar, turtishlar manevr olib borishlar, ilib olishlar va h.k. Bir necha operatsiyalar bir-biriga mustahkam bog'langan holda yakkama-yakka olishuvning yirik birligiga aylanishi mumkin. Ushlab olishlar, taktik tayyorgarlik, usullar va boshqalar, shular jumlasidandir. Bunday

1-jadval

Yosh kurashchilarning sport mashg'ulotidagi usullarni bajarish samaradorligi ko'rsatkichlari (tadqiqotdan boshida n=25)

№	Usullarning nomi	Umumiy harakatlar		Samarali harakatlar		Samaradorlik koeffitsienti	
		TG	NG	TG	NG	TG	NG
1.	Elkadan oshirib tashlash (marta)	58	61	22	28	37,9	45,9
2.	Supurma usul (marta)	46	49	16	21	34,7	42,8
3.	Ichki chil (marta)	41	44	14	17	34,1	38,6
4.	Beldan oshirib tashlash (marta)	49	51	21	22	42,8	43,1

TGdagi respondentlarda elkadan oshirib tashlashlarning umumiy soni 58 tani, samarali oshirib tashlashlar soni 22 tani va bu taktik harakatni bajarilish samaradorligi 37,9 % ni tashkil qildi.

Supurma usullarining umumiy miqdori 46 ta bo'lib, samarali bajarilgan qoqmalar soni 16 ta va harakat samaradorligi 34,7 % ni tashkil qildi. Mashg'ulotda usullarni bajarish davomida jami 41 marotaba ichki chil berish taktik elementi bajarilib, samarali bajarilgan harakatlar soni 14 tani tashkil etdi va ularning

operatsiyalar jamlanmasi ham avtomatik tarzda bajariladi va odatda, raqibdan ustunlikka ega bo'lishga olib kelmaydi [12].

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda ilmiy-uslubiy adabiyotlarni nazariy tahlil qilish va umumlashtirish, antropometrik tadqiqotlar uslubini, jismoniy tayyorgarlikni baholash, pedagogik tajriba va tadqiqot natijalarini matematik-statistik tahlil qilish kabi usullardan foydalanilgan.

Tadqiqotda kuzatuv mashg'ulot jarayonida yosh kurashchilarning jismoniy sifatleri hamda kurash texnikasi elementlarini birga rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash, shuningdek, yosh kurashchilarning mashg'ulot hamda musobaqa bellashuvlari sharoitlarida texnik-taktik faoliyati to'g'risida axborot olish maqsadida amalga oshirildi. Ma'lumotlarning obektivligi va ishonchiligi oshirish uchun mashg'ulot hamda musobaqa bellashuvlari videoyozuvlari tahlil qilindi, bu yakkakurashning borishini mayda qismlarga bo'lib o'rgatishga va batafsil tahlil qilishga imkon berdi, shu orqali musobaqa faoliyatining yaxlit manzarasi shakllantirildi. Videoyozuvlar asosida amalga oshirilgan musobaqa faoliyatidagi bellashuvlar tahlili yakkama-yakka kurashish xususiyatini mantiqan o'zaro bog'liq holda va izchil o'rganishga imkon berdi. Shuningdek, asosiysi, ham musobaqa faoliyati natijalarini tahlil qilish (miqdoriy ko'rsatkichlarda) ham uning jarayonini amalga bevosita tekshirishga yordam berdi.

Sportchilarning musobaqa faoliyati ko'rsatkichlari musobaqalar taqvimini asosida o'tkaziladigan 3 ta musobaqada qayd etildi. Kuzatuvlar boshlang'ich tayyorgarlik guruhida shug'ullanuvchi 76 nafar yosh kurashchilar orasida o'tkazildi. Kuzatuv materiallari musobaqa qatnashchilari hamda ularning murabbiylari bilan o'tkazilgan so'rov natijasida olingan ma'lumotlar bilan to'ldirildi va tuzatib berildi.

Kuzatuvlar yosh kurashchilarning jismoniy sifatleri darajasini oshirish uchun eng oqilona va samarali o'yin mashqlari hamda texnik-taktik vositalarni aniqlash va qo'llash imkonini berdi. Bellashuvlarni kuzatishlar yosh kurashchilarning (tajriba guruhi) texnik-taktik tayyorgarligidagi xatolarni aniqlashga imkon yaratdi va ularni kelgusida qaytarmaslikka yordam berdi.

Tadqiqotning maqsadi: kurash sport turi bo'yicha olib borilashgan kup yillik mashg'ulotlarining dastlabki tayyorlov bosqichida shug'ullanuvchilarning taktik tayyorgarligini rivojlantirishda innovatsion axborot texnologiyalarini (animatsiyalar, rasmlar, jadvallar, videoyozuvlar, slaydlarni) qo'llash orqali ularni harakat ko'nikma va malakalarini shakllanishini takomillashtirishdan iborat.

Tahlil va natijalar. Pedagogik tadqiqotlarimizning amaliy kuzatuvlari Toshkent davlat transport universiteti kurash zalida o'tkazildi. Tajribada 12-13 yoshli bolalardan 25 tasi qatnashdi. Tajribamizni amalga oshirish maqsadida ularni shartli tarzda tajriba guruhi (TG) va nazorat guruhi (NG)lariga ajratdik. Tadqiqot tajribalari 2024 yil sentyabr oyidan 2025 yil fevral oyi oralig'ida o'tkazildi. Tadqiqotimizda maqsadga erishish uchun sentyabr oyida yosh kurashchilarning sport mashg'ulotlarini kuzatdik va mashg'ulot jarayonida ular tomonidan bajarilgan taktik harakatlarning samaradorligini tahlil qilishdan boshladik. Kuzatuv tahlil natijalariga ko'ra, yosh kurashchilarning taktik harakatlarni bajarish samaradorligi qo'yidagicha ko'rinishda bo'ldi (1-jadval).

samaradorligi 34,1 % bo'ldi. Beldan oshirib tashlash usuli taktik elementini TG jami 49 marotaba amalga oshirishdi va bu harakatni 21 marotaba samarali bajarishdi, samaradorlik koeffitsienti 42,8 % ni ko'rsatdi.

NGda esa bu ko'rsagkichlar quyidagicha bo'ldi. Yelkadan oshirib tashlashlarning umumiy soni 61 tani, samarali oshirib tashlashlar soni esa 28 tani va bu taktik harakatni bajarish samaradorligi 45,9 % ni tashkil qildi. Oldindan qoqma usullarining umumiy miqdori 49 ta bo'lib, samarali bajarilgan

qoqmalar 21 ta va harakat samaradorligi, 42,8% ni tashkil qildi. Mashg'ulotda usullarni bajarish davomida jami 44 marotaba chil berish taktik elementlari bajarilib, samarali bajarilgan harakatlar soni 17 tani tashkil etdi va ularning samaradorligi 34,1% bo'ldi. Beldan oshirib tashlash usuli taktik elementini esa, NG a'zolari jami 51 marotaba amalga oshirishdi va bu harakatni 22 marotaba samarali bajarishdi, samaradorlik koeffitsienti 43,1% ni tashkil etdi.

Pedagogik kuzatuv tahlilidan ko'rinib turibdiki, NG a'zolarining taktik elementlarni bajarish samaradorligi TG kurashchilarinikiga nisbatan biroz yaxshi ekanligini ko'rishimiz mumkin.

Shundan so'ng biz uch oy davomida respondentlar bilan kurash usullarining taktik harakatlarni rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlar olib bordik. Mashg'ulotlar odatdagi tarzda olib borildi, faqat biror-bir taktik elementni o'rgatishda mashg'ulotlardan oldin 10 – 15 daqiqa davomida maxsus dastur yordamida innovatsion animatsiyalashtirilgan roliklarni, ushbu taktik usulning mashg'ulotda qo'llanilishi bo'yicha proektor orqali ekranda ko'rsatilib, tushuntirildi. Bunday ko'rgazmali innovatsion texnologiyadan foydalanishimizning asosiy maqsadi bolalarga usullar harakatini qanday bajarish kerakligini avval vizual bo'lib-bo'lib, so'ng to'liqligicha ko'rsatish, natijasida ularda taktik jihatdan usullarni bajarish haqida tushuncha xosil qilish, uni amalda qaysi vaziyatlarida qo'llashni o'rgatishdan iborat edi.

A.S. Puni qayd etib o'tganidek, mashg'ulotlar jarayonida ham, musobaqalarda ham sport mashqlarini bajarish jarayonida ham, mashqlarni amaliy bajarishdan avval "xayolan his qilish" turgan paytda ancha ahamiyatliroq tarzda sodir bo'ladi. Shuning uchun harakatlantiruvchi harakatlarni xayolan his qilish ideomotor nomini olgan.

Ideomotorika – harakatlantiruvchi ko'nikmalar shakllantirilganda va takomillashtirilganda o'zlashtirilayotgan harakat texnik harakatning o'rganilishi bajarilayotganligi haqidagi 2-jadval

Yosh kurashchilarning sport mashg'ulotidagi usullarni bajarish samaradorligi ko'rsatkichlari (tadqiqotdan so'ng n=25)

T/r	Usullarning nomi	Umumiy harakatlar		Samarali harakatlar		Samaradorlik koeffitsienti	
		TG	NG	TG	NG	TG	NG
1.	Elkadan oshirib tashlash (marta)	66	60	32	25	48,4	41,6
2.	Supurma usul (marta)	55	50	23	19	41,8	38,0
3.	Ichki chil (marta)	50	43	20	15	40,0	34,8
4.	Beldan oshirib tashlash (marta)	57	50	27	20	47,3	40,0

Tahlil natijalari qo'yidagilarni ko'rsatdi: TGdagi respondentlarda elkadan oshirib tashlashlarning umumiy soni 66 tani, samarali oshirib tashlashlar soni 32 tani va bu taktik harakatni bajarilish samaradorligi 48,4 % ni tashkil qildi.

Oldindan qoqma usullarining umumiy miqdori 55 ta bo'lib, samarali bajarilgan qoqmalar soni 23 ta va harakat samaradorligi 41,8 % ni tashkil qildi. Mashg'ulotda usullarni bajarish davomida jami 50 marotaba ichki chil berish taktik elementi bajarilib, samarali bajarilgan harakatlar soni 20 tani tashkil etdi va ularning samaradorligi 40,0 % bo'ldi. Beldan oshirib tashlash usuli taktik elementini TG jami 57 marotaba amalga oshirishdi va bu harakatni 27 marotaba samarali bajarishdi, samaradorlik koeffitsienti 47,3 % ni ko'rsatdi.

NGda esa bu ko'rsagkichlar quyidagicha bo'ldi. Yelkadan oshirib tashlashlarning umumiy soni 60 tani, samarali oshirib tashlashlar soni esa 25 tani va bu taktik harakatni bajarish samaradorligi 41,6 % ni tashkil qildi. Oldindan qoqma usullarining umumiy miqdori 50 ta bo'lib, samarali bajarilgan qoqmalar 19 ta va harakat samaradorligi 38,0 % ni tashkil qildi. Mashg'ulotda usullarni bajarish davomida jami 43 marotaba chil berish taktik elementlari bajarilib, samarali bajarilgan harakatlar soni 15 tani tashkil etdi va ularning samaradorligi 34,8% bo'ldi. Beldan oshirib tashlash usuli taktik elementini esa, NG a'zolari jami 50 marotaba amalga oshirishdi va bu harakatni 20 marotaba samarali bajarishdi, samaradorlik koeffitsienti 40,0% ni tashkil etdi.

shaxsiy xayoliy tasavvurlarini ishga solish demakdir. Ko'rish va kinestetik ma'lumotlar asosida harakatlarni hayolan takrorlash harakatlantiruvchi harakatlar dinamikasi makon-vaqatdagi va ritmik tuzilishiga muvofiq mushak faolligining optimal rejimini shakllantirishga shart-sharoit yaratadi.

Ideomotorik mashg'ulot o'rgatish uchun aniq harakatning barcha elementlari yoki texnik taktik harakatlar seriyasi tarzida amalga oshiriladigan alohida jarayon bo'lishi zarur.

Ideomotorik mashg'uloti maxsus chigal yozish mashqlarini, kinogrammalarni izohlash va tahlil qilish, irg'itish va ushlab olishlarning taktik vaziyatlarini modellashtirish, o'ziga o'zi buyruq chiqarish, o'zini o'zi tahlil qilish, o'ziga o'zi hisobot berish, ichki nutq va harkat o'rtasidagi bevosita aloqani ishlab chiqish uchun irg'itishlarni hayolan bajarish, tuzilgan kombinatsiyalarning majburiy elementlarini o'z ichiga oladi.

Harakatlar xayolan bajariladigan ideomotor trenirovkaning alohida samaradorligi tayanch nuqtalari, murakkab paytlar yoki aksincha, etarli darajada birlashtirilgan harakatlar elementlariga e'tibor bergan holda bajariladigan elementlarni talaffuz qilib, harakatlarni tovush chiqarib, so'ngra "ichida" – ichqi nutq bilan takrorlab, og'zaki nutq yordamida xayolan amalga oshirish orqali kuzatib boriladi [8].

Harakatlantiruvchi harakatlarni namoyish qilish jarayonida harakatlarni xayolan takrorlash trenirovka samarasini va o'rganilayotgan harakatning amaliy o'zlashtirish samarasini sezilarli darajada oshiradi. Biroq, harakatlarni amaliy bajarish jarayoniga kiritilgan, so'z orqali boshqariluvchi ta'sir ko'rsatishlar bundan ham samaraliroq bo'ladi.

Bularning hammasi harakatlantiruvchi harakatni xayolan bajarishning, o'zlashtirish sifatini tezlashtiruvchi va oshiruvchi, ularni bajarishga tayyorgarlikni shakllantiruvchi usul ekanligidan dalolat beradi.

Shunga asoslanib biz uch oylik o'quv mashg'ulotlarini olib borganidan so'ng NG va TG guruhlarini qayta kuzatuvdan o'tkazdik va ko'rsatkichlarni tahlil qildik (2-jadval).

Pedagogik kuzatuv tahlilidan ko'rinib turibdiki, TG jalb qilingan kurashchilarning taktik elementlarni bajarish samaradorligi NG kurashchilarinikiga nisbatan yaxshilanganligini ko'rishimiz mumkin. Bu o'z navbatida biz ishlab chiqqan dasturning samaradorli ekanligini ko'rishimiz mumkin.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalaridan ma'lum bo'ldiki, yosh kurashchilarning texnik harakatlarini bajarish samaradorligi ikkala guruh a'zolarida ancha past ekan. Bu dastlabki tayyorlov guruhi uchun xos bo'lgan holatdir. Shundan so'ng yosh kurashchilarning texnik tayyorgarligini rivojlantirish bo'yicha NG va TGda uch oy davomida tajriba mazmunli mashg'ulotlar (yuqorida qay etilgan pedagogik texnologiyalar asosida) olib borildi. Tadqiqotimizni oxirida har ikkala guruh a'zolarining texnik harakatlari samaradorligini kuzatganimizda, TG kurashchilaridagi texnik elementlarni bajarish samaradorligi ancha o'sgani ma'lum bo'ldi.

Biroq yosh kurashchilarga taktik harakatlarni bajarishga urgatishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanilsa, uzlashtirish sifati yanada tezrok va yaxshiroq bo'lishi aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, o'quv mashg'ulotida axborot texnologiyalaridan foydalanib, shug'illanuvchilarga avval texnik elementning bajarilish xolat harakatni to'g'ri bajarishlar tushuntirilsa, shug'illanuvchilar bu texnik elementni osonroq o'zlashtira olishlari va uning bajarilish sifati yaxshilanar ekan. Bularni inobatga olgan holda mashg'ulotlarida texnik-taktik jismoniy tayyorgarlik turlarini rivojlantirishda axborot texnologiyalaridan foydalanishni tavsiya etamiz.

ADABIYOTLAR

1. Azizxujueva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent. TDPU, 2003.

2. Ziyomuxammedov B.G, Abdullaeva Sh. Ilg'or pedagogik texnologiya. – Toshkent. Abu Ali ibn Sino, 2001 yil.
3. Гожин В.В. Теоретические аспекты техники и тактики спортивной борьбы / А.Н. Блеер, В.В. Гожин, В.Л. Дементьев [и др.]; под ред. В.В. Гожиной, О.Б. Малкова. – М.:Физкультура и спорт, 2005. -168 с.
4. Дадабоев О.Ж., Повышение физической подготовленности юношей групп начальной подготовки по дзюдо в условиях спортивно-оздоровительного лагеря. Фан-спорта, 2017 г., №4. - С. 6-10.
5. Kerimov F, Yusupov N. Kurash uchun harakatli o'yinlar. – Toshkent, 2003, 69 b.
6. Muxammadiev K.B. Yuqori malakali sportchilarni tayyorlashda zamonaviy pedagogik va psixologik yondashuv. 2012 yil 14-15 aprel. XXVII ilmiy-uslubiy anjuman. – B. 28-29
7. Muxammadiev K.B. Jismoniy tarbiya va sport (Kurash). Darslik. – Toshkent. «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2024, 328 b.
8. Мухаммадиев К.Б. Обоснование модели подготовки высококвалифицированных спортсменов с применением комбинатсий техники прёмов кураш. Муғаллим ҳем узлуксиз билимлендириу. Нукус-2024 №4 -Б. 468-474.
9. Мухаммадиев К.Б. Экспериментальная проверка эффективности подготовки высококвалифицированных спортсменов с техниками прёмов по курашу. Муғаллим ҳем узлуксиз билимлендириу. Нукус-2024 №1 - Б. 468-474.
10. Мухаммадиев К.Б. Спортизированное физическое воспитание студентов на основе сочетания средств брьбы и игрового метода // Физическая культура: Муғаллим ҳем узлуксиз билимлендириу. Нукус-2024 №1 - Б. 468-474.
11. Ishmuxamedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. – Toshkent.: TDPU, 2004.
12. Тараканов Б.И. Управление подготовкой борцов: монография /Б.И.Тараканов. – СПб ГАФК им. П.Ф. Лесгафта. СПб., 2005 – 163 с.
13. Tastanov N.A. Kurash turlari nazariyasi va uslubiati/ Darslik. “Sano-standart” Toshkent – 2017. B. 193-205.